

CES

CENTRUM EKONOMICKÝCH STUDIÍ VŠEM

09

vydání 09 / ročník 2007 / 21.5.2007

Bulletin

V TOMTO VYDÁNÍ

Strukturální ukazatele zemí Visegrádu

Příspěvek hodnotí pozici zemí visegrádské skupiny v rámci EU-25, a to v základních oblastech strukturálních ukazatelů, kterými jsou: růst a zaměstnanost, výzkum a inovace, ekonomické reformy a environmentální udržitelnost. Hodnocení je založeno na tzv. Jamí zprávě pro zasedání Evropské rady.

M. Beneš (strana 1)

Přímé zahraniční investice: makroekonomické souvislosti

Příspěvek je zaměřen na makroekonomické souvislosti přímých zahraničních investic, konkrétně na podíl podniků pod zahraniční kontrolou na celkové tvorbě hrubé přidané hodnoty a to zvláště u nefinančních podniků a v celém národním hospodářství.

E. Zamrazilová (strana 3)

Jsme ekonomicky svobodní ?

Příspěvek se zaměřuje na přístupy dvou institucí, a to Heritage Foundation (USA) a Fraser Institute (Kanada), které se ekonomickou svobodou zabývají dlouhodobě a výsledky jejich měření ve formě indexů ekonomické svobody jsou obecně chápány jako věrohodné a seriózní.

M. Žák (strana 6)

Blíží se konference Systémová integrace, 2007

Mezinárodní konference Systémová integrace je jednou z nejvýznamnějších infromatických akcí v České republice. V tomto roce se koná od 10. do 12. června 2007 v Paláci Žofín. Příspěvek přibližuje plánovanou programovou strukturu a obsahové zaměření jejích hlavních bloků.

J. Pour, J. Basl (strana 8)

Strukturální ukazatele zemí Visegrádu

Pozice zemí visegrádské skupiny v rámci EU-25 je hodnocena v základních sledovaných oblastech strukturálních ukazatelů, tj. růst a makroekonomická stabilita (ekonomické prostředí), zaměstnanost, inovace a výzkum, ekonomické reformy, sociální soudržnost a environmentální udržitelnost. Pozornost se soustřeďuje podrobněji na ty ukazatele, jejichž hodnoty se v těchto zemích nejvýrazněji liší od agregátu EU-25.

Růst a zaměstnanost

Evropská unie se dlouhodobě potýká s problémem nízkého hospodářského růstu, kdy růstová dynamika zaostává za Spojenými státy. Rovněž se nedaří plnit Lisabonský cíl ve zvyšování celkové zaměstnanosti na 70 % v roce 2010.

Tabulka 1: HDP a zaměstnanost (rok 2006, v %)

	CZ	HU	PL	SK	EU-25	USA
Růst reálného HDP	6,0	3,9	5,7	8,3	2,9	3,3
HDP na obyvatele v PPS (USA=100)	50,8	42,4	34,3	40,3	66,9	100
Bilance rozpočtu	-2,9	-9,2	-3,9	-3,4	-1,7	-4,4 ²
Míra zaměstnanosti ¹	64,8	56,9	52,8	57,7	63,8	71,5
- skupina 55 – 64 let ²	44,5	33	27,2	30,3	42,5	60,8
Míra nezaměstnanosti	7,1	7,5	13,8	13,4	7,9	4,6
Produktivita práce na hodinu (USA=100) ¹	44,6	47,0	38,9	48,9	78,3 ²	100

1) rok 2005, 2) rok 2004. Pramen: EUROSTAT (2007).

Z tabulky vyplývá, že EU stále silně zaostává za Spojenými státy. Americká ekonomika roste rychleji a její HDP na obyvatele je výrazně vyšší, navíc má i podstatně nižší nezaměstnanost. Rychlý růst visegrádských zemí s výjimkou Maďarska výrazně převyšuje evropský průměr, avšak HDP na obyvatele je stále na relativně nízké úrovni. Z hlediska zaměstnanosti i nezaměstnanosti si vede dobře Česká republika, naopak nepříznivé výsledky vykazují Polsko a Slovensko. Z hlediska produktivity práce si ze zemí V-4 vede nejlépe Slovensko, jehož produktivita je vyšší než u české ekonomiky, přestože v porovnání dle ekonomické úrovně Slovensko za Českou republikou zaostává.

Tabulka 2: Daňové zatížení práce a past nízké mzdy (rok 2005, v %)

	CZ	HU	PL	SK	EU-25	USA
Daňové zatížení práce	42,1	42,9	42,4	35,3	39,4	26,7
Past nezaměstnanosti	66,0	55,0	81,0	43,0	75,5	70,0
Past nízké mzdy – svobodný, bezdětný	34,0	30,0	65,0	23,0	47,3	31,0
Past nízké mzdy – pár se dvěma dětmi	59,0	14,0	75,0	27,0	62,3	44,0

Pramen: EUROSTAT (2007).

V případě dalších ukazatelů zaměstnanosti je patrné podstatně vyšší daňové zatížení práce v evropských ekonomikách ve srovnání se Spojenými státy, přičemž ve visegrádských zemích je dokonce vyšší než průměr EU. Výjimkou je Slovensko, jehož pozice je příznivá rovněž v dalších ukazatelích, kde dosahuje dokonce lepších výsledků než Spojené státy. Jde o indikátory pastí nezaměstnanosti a nízké mzdy. Past nezaměstnanosti představuje procento hrubé mzdy, o které nezaměstnaný přichází při opětovném vstupu do zaměstnání díky zdanění a odvodům sociálního a zdravotního pojištění a zároveň ukončenému příjmu v podobě dávek v nezaměstnanosti. Past nízké mzdy pak označuje procento hrubé mzdy, jež svobodný bezdětný jedinec či pár se dvěma dětmi ztratí díky vyšším daním a ztrátě sociálních dávek v případě, že se mu zvýší mzda ze 33 % na 67 % průměrné mzdy. Co se dalších sledo-

vaných zemí týče, pak z hlediska pastí nezaměstnanosti či nízké mzdy vykazují příznivější charakteristiky než průměr EU také Česká republika a Maďarsko, přičemž v případě posledního sledovaného ukazatele je Maďarsko jednoznačně nejlepší. Nejhorší pozice připadá Polsku, které jako jediné zaostává i za průměrem EU.

Výzkum a inovace

Cílem Lisabonské strategie je přeměnit Evropu na **znalostně založenou** ekonomiku, která představuje atraktivní místo pro investice. Klíčem ke konkurenceschopnosti členských států je posílení pozice vzdělávacích a výzkumných institucí, zlepšení partnerství soukromého a veřejného sektoru a větší spolupráce mezi veřejnými vzdělávacími subjekty a soukromými podniky. Překážkou pro akumulaci znalostí a dlouhodobý ekonomický růst je relativně nízká úroveň investic do výzkumu a vývoje. Zvýšení výdajů by mělo vést ke zlepšení podnikatelského prostředí pro malé a střední firmy, k posílení konkurence a lepší regulaci. Vedle zvýšení vstupů je kladen důraz na efektivnost jejich využití a na rozvoj schopnosti přeměny nových poznatků na nové produkty a služby. Za klíčovou je v tomto ohledu považována úloha podnikového sektoru.

Tabulka 3: Výdaje na výzkum a vývoj (rok 2005)

	CZ	HU	PL	SK	EU-25	USA
Výdaje na VaV v % HDP	1,42	0,94	0,57	0,51	1,85	2,67 ¹
podíl podnikových výdajů na VaV	54,1	39,4	30,3	36,6	54,5	61,4 ¹
podíl high-tech vývozu na vývozech ¹	14,0	22,0	3,0	5,0	17,7	27,0
Absolventi věd. oborů na tis. obyvatel ¹	7,4	5,1	9,4	9,2	12,6	10,2

1) rok 2004. Pramen: EUROSTAT (2007).

V roce 2005 členské státy EU investovaly do výzkumu a vývoje v průměru 1,85 % svého HDP, z čehož 54,5 % bylo investováno v rámci podniků. V obou případech EU zaostává za Spojenými státy, které investují 2,67 % HDP a podniky se na těchto investicích podílejí ve větší míře. Toto zaostávání je ještě hlubší v případě sledované skupiny zemí, z nichž relativně nejpříznivější charakteristiky vykazuje Česká republika, kde bylo do výzkumu a vývoje investováno 1,42 % HDP. Ve výdajích na VaV naopak více zaostávají Polsko a Maďarsko, přičemž jejich zaostávání je způsobeno především nízkým podílem podnikových výdajů na VaV.

Používání **informačních technologií** má významný vliv na růst ekonomiky. Podíl odvětví ICT v ekonomice je v Evropě mnohem menší než např. v USA. Evropa zaostává také v případě investic do ICT a do výzkumu ICT. Pozitivně je však v EU hodnocen vývoj (kvantitativních) ukazatelů v některých oblastech, jako je úroveň připojení škol a domácností k internetu a přístup k širokopásmovému internetu. Příznivý vývoj lze pozorovat i v oblasti internetového obchodování, kdy procento nákupů přes internet na celkovém obrátu firem neustále roste. Také e-government se postupně rozšiřuje, avšak této služby využívají spíše podniky než jednotlivci.

Strukturálním specifickým zemí visegrádské skupiny jsou dosud poměrně vysoké výdaje na telekomunikační technologie v % HDP v porovnání s výdaji na informační technologie. Počet domácností s internetovým přístupem je oproti původním členům EU nebo USA dosud velmi nízký, ale postupně se zvyšuje, což platí taktéž pro rychlé širokopásmové připojení. Pokud jde o využití služeb e-government, tak vysokých hodnot dosahuje Slovensko, a to ze strany jednotlivců i podniků. Slovenské

podniky, spolu s českými, pak těchto služeb využívají více, než je evropský průměr.

Tabulka 4: Výdaje na ICT a jejich využití (rok 2006)

	CZ	HU	PL	SK	EU-25	USA
Výdaje na inf. technologii v % HDP ¹	2,9	2,4	2,2	2,3	3,0	4,0
Výdaje na telekom. tech. v % HDP ¹	3,7	5,7	5,0	4,4	3,4	2,7
% domácností s internet. přístupem	29	32	36	27	51	55 ²
% obrátu podniků z e-commerce	3,1	3,6	1,6 ¹	0,0	4,0	..
Míra penetrace širokopásmového připojení	8,4	7,5	3,9	4,0	14,8	..
% jednotlivců – užívání e-government	17	17	6	32	24	..
% podniků – užívání e-government	76	45	61	77	64	..

1) rok 2005, 2) rok 2003. Pramen: EUROSTAT (2007).

V oblasti **vzdělávání** se EU vyznačuje nízkým podílem soukromých a individuálních investic zejména do vyššího a dalšího vzdělávání. Česká republika a Slovensko jsou v tomto ohledu pod průměrem. V zemích EU přetrvává nízký podíl (alespoň) středoškolských absolventů (při výrazných rozdílech mezi zeměmi) a naopak vysoký podíl mladistvých předčasně ukončujících vzdělávání. Z námi sledovaných zemí se tento jev projevuje v Maďarsku. Ve zbývajících zemích podíl mladé populace s minimálně středoškolským vzděláním činí zhruba 90 % a podíl studentů mezi 18 až 24 lety, kteří předčasně odcházejí ze školy, je nižší než průměr EU-25 i EU-15.

Tabulka 5: Vzdělávání (rok 2006)

	CZ	HU	PL	SK	EU-25
Výdaje na vzdělávání v % HDP ²	4,51	5,85	5,62	4,34	5,20
% populace 20-24 s min. SŠ vzděláním ¹	91,2	83,4	91,1	91,8	77,5
- ženy ¹	91,1	84,9	93,3	92,6	80,3
- muži ¹	91,3	81,9	88,9	91,0	74,7
% pop. 18-24 s předčasně ukončeným vzděláním	5,5	12,4	5,6	6,4	15,1

1) rok 2005, 2) rok 2003. Pramen: EUROSTAT (2007).

Ekonomické reformy

Na zvýšení efektivity a pružnosti dílčích trhů, zlepšení podmínek podnikání a snížení transakčních nákladů jsou zaměřeny **ekonomické reformy**. Práce v této oblasti nejsou ale výsledky v EU příliš výrazné. Integrace trhů zboží sice postupuje přijatelným tempem, avšak integrace služeb je pomalá, nezmění na tom příliš ani nová Směrnice o službách na vnitřním trhu.

Tabulka 6: Ukazatele ekonomické reformy (rok 2006)

	CZ	HU	PL	SK	EU-25
Cena elektřiny pro podniky (EUR/kWh)	0,073	0,075	0,054	0,077	0,076 ¹
Cena elektřiny pro domácnosti (EUR/kWh)	0,083	0,090	0,092	0,122	0,108
Státní pomoc v % HDP ¹	0,54	1,83	0,77	0,66	0,59
Intenzita přímých zahr. investic (toky v % HDP) ¹	4,8	3,9	2,1	2,4	1,2
Investice soukromého sektoru v % HDP	19,9	17,4	15,9	24,2	17,4

1) rok 2005. Pramen: EUROSTAT (2007).

Z ukazatelů **integrace trhů** je v poslední době značná pozornost věnována cenám elektřiny, které se v zemích visegrádské skupiny rychle přibližují k úrovni původních členských zemí, zejména k Německu. Jelikož začíná být ve střední Evropě nedostatek zdrojů elektřiny, očekává se v nejbližších letech ještě rychlejší konvergence cen v rámci tohoto regionu, která by se měla týkat také cen elektřiny pro domácnosti, jež jsou zatím

oproti průměru EU nižší. V případě Slovenska jsou však tyto ceny znatelně vyšší již dnes. Pokud jde o státní pomoc, tak ta je s výjimkou České republiky poskytována v zemích V-4 více, než je průměr celé EU, vysoká je zejména v Maďarsku. V případě české ekonomiky je však patrný silně klesající trend, neboť ještě v roce 2002 dosahovala státní pomoc takřka 4 %.

Sociální soudržnost

Nízká ekonomická výkonnost EU se nepříznivě projevuje ve vývoji **sociální koheze**. Zejména se zhoršuje pozice na trhu práce u problémových skupin (mladých a s nízkou kvalifikací). Po mírném poklesu dlouhodobé nezaměstnanosti se v některých členských zemích objevuje její opětovný nárůst. Regionální rozdíly nezaměstnanosti přetrvávají a promítají se i do rozdílné produktivity práce.

Tabulka 7: Ukazatele sociální soudržnosti (rok 2005)

	CZ	HU	PL	SK	EU-25
% populace v riziku chudoby před soc. transfery	21	29	30	22	26
% populace v riziku chudoby po soc. transferech	10	13	21	13	16
Nerovnost rozdělení příjmů	3,7	4,0	6,6	3,9	4,9
Rozpětí regionálních měr zaměstnanosti (VAR)	5,5	9,9	5,6	9,8	11,9
Dlouhodobá nezaměstnanost v % aktivní populace	4,2	3,2	10,2	11,7	3,9
% populace 18-59 let v domácnostech bez zaměstnání ¹	7,3	11,6	13,5	9,6	9,8

1) rok 2006. Pramen: EUROSTAT (2007).

Z hlediska sociální soudržnosti vykazují Česká republika a Slovensko relativně příznivé hodnoty, když procento populace pod prahem rizika chudoby je nižší než průměr EU. Stejně jako v Maďarsku je v těchto zemích také velmi nízká nerovnost rozdělení důchodů. Ukazatele nezaměstnanosti jsou pak do značné míry ovlivněny její výší, země s vyšší obecnou mírou nezaměstnanosti (Polsko a Slovensko) logicky vykazují nepříznivé charakteristiky také v podílu dlouhodobě nezaměstnaných, ačkoliv v případě podílu populace žijící v domácnostech bez zaměstnání má Slovensko lepší pozici než Maďarsko.

Environmentální udržitelnost

Problémy **environmentální udržitelnosti** jsou v EU spatřovány především v dosud nedostatečném uvědomění si významu obnovitelných energetických zdrojů a v některých zemích rovněž ve stále výrazné energetické náročnosti průmyslu. V porovnání se Spojenými státy však dosahuje EU v této oblasti v průměru mnohem lepších výsledků. Země visegrádské skupiny vyprodukují relativně málo skleníkových plynů vzhledem k cíli Kjótského protokolu, ve kterém se EU zavázala ke snížení emisí o 8 % oproti základnímu období. Nízká je v těchto zemích také intenzita nákladní dopravy a produkce komunálního odpadu. Naopak závažným problémem je velmi vysoká energetická náročnost visegrádských ekonomik, zejména to platí pro Českou republiku a Slovensko.

Tabulka 8: Ukazatele životního prostředí (rok 2005)

	CZ	HU	PL	SK	EU-25	USA
Emise skleníkových plynů (zákl. obd. = 100) ¹	75	68	68	70	93	116
Spotřeba energie/HDP, kgoe na 1000 EUR ¹	852	534	597	854	205	309
Intenzita nákladní dopravy, t-km/HDP	83	99	90	52	105	91 ²
Městský odpad v kg/obyv. za rok	289	459	245	289	526	..
Elektřina z obnov. zdrojů v % vyrob. elekt.	4,5	4,6	2,9	16,5	13,6	..

1) rok 2004, 2) rok 2003. Pramen: EUROSTAT (2007).

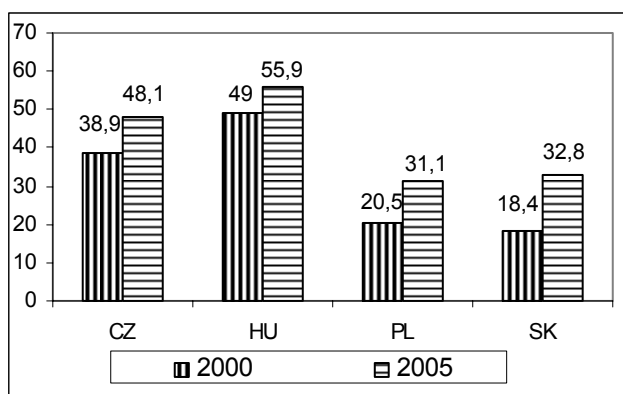
Přímé zahraniční investice: makroekonomické souvislosti

Příliv PZI a penetrace firem pod zahraniční kontrolou v domácí ekonomice

Kumulativní příliv přímých zahraničních investic (PZI) dosáhl do konce roku 2006 přibližně 1800 mld. Kč (60 mld. USD). Analýzy UNCTAD (United Nations Conference on Trade and Development, jejichž výstupem je každoroční World Investment Report) publikují tzv. indexy přílivu PZI (IPEI – inward FDI performance index), který je vyjádřen jako podíl země na globálním přílivu PZI a na globálním HDP. Pokud je hodnota indexu rovna jedné, země získávají PZI v přesné proporcii k jejich relativní ekonomické síle. Země s hodnotou indexu větší než jedna získávají větší množství PZI v relaci k HDP.

Podle tohoto měřítka byl příliv PZI do ČR v posledních letech nadproporcionální vzhledem k podílu země na globálním HDP. Česká republika získává více než třikrát vyšší hodnotu PZI oproti podílu země na světovém HDP, obdobně jako Slovensko. Maďarsko má přibližně dvojnásobný podíl na světovém PZI oproti svému významu na světovém HDP, zatímco polský příliv PZI je jen o málo vyšší než by odpovídalo významu na HDP. Zásoba PZI ke konci roku 2005 byla (v relativním vyjádření k HDP) nejvyšší v Maďarsku, kde přesáhla 50 % HDP, česká zásoba byla druhá nejvyšší (48 % HDP). Polsko a Slovensko mají zásobu PZI podstatně nižší (viz obrázek 1).

Obrázek 1: Zásoba PZI (v % HDP)

Pramen: UNCTAD (2006), s.307, vlastní úprava.

Masivní příliv PZI má za následek vysokou penetraci podniků pod zahraniční kontrolou v české ekonomice. Penetraci PZI do hostitelské ekonomiky měří souhrnným způsobem v mezinárodně srovnatelné metodice index transnacionality, hodnocený rovněž v rámci každoročních zpráv o investicích UNCTAD. Index transnacionality je měřen jako průměr čtyř poměrových ukazatelů (podíl PZI na hrubé tvorbě fixního kapitálu, zásoba PZI v relaci k HDP, podíl přidané hodnoty na HDP, podíl zaměstnanosti v podnicích pod zahraniční kontrolou na celkové zaměstnanosti; první ukazatel je uvažován jako průměr za poslední tři roky, ostatní tři ukazatele jsou hodnotami posledního dostupného roku). Podle UNCTAD (2006) dosáhl tento index pro ČR v roce 2003 přibližně 28 %, což ČR řadilo na devátou příčku v rámci 31 vyspělých ekonomik. Průměrný ukazatel těchto zemí se pohyboval těsně nad 10 %,

nejvyšší hodnoty (64 %) dosáhla Belgie. Nad 60 % se hodnoty ukazatele pohybovaly ještě v Irsku a Lucembursku a nad 30 % v Estonsku, Nizozemsku, Novém Zélandu a Slovinsku. Maďarsko a Slovensko mají hodnotu obdobnou jako ČR (tedy mezi 25 a 30 %), v Polsku je penetrace zahraničních firem nižší (pod 20 %).

Národní účty dávají možnost přesné kvantifikace podílu podniků pod zahraniční kontrolou na celkové tvorbě hrubé přidané hodnoty v národním hospodářství. Tabulka 1 uvádí podíly firem pod zahraniční kontrolou na přidané hodnotě nefinančních podniků i na celkové vytvořené hrubé přidané hodnotě (HPH) v celém národním hospodářství v letech 1995 až 2004 (poslední dostupné údaje jsou pro rok 2004).

Význam podniků v tvorbě produkce na úrovni celého národního hospodářství během uplynulého desetiletí výrazně stoupl. Do roku 1998 (tedy v období nízké zásoby i penetrace PZI v ekonomice) se podíl podniků pod zahraniční kontrolou pohyboval pod 10 %. Vlivem pozdějšího masivního přílivu PZI význam firem pod zahraniční kontrolou na tvorbě produktu rostl až na 23,9 % v roce 2004. Účet výroby pro firmy pod zahraniční kontrolou pro rok 2005 není k dispozici, nicméně je velmi pravděpodobné, že význam podniků pod zahraniční kontrolou na tvorbě HPH v roce 2005 překročil 25 %. Firmy pod zahraniční kontrolou tedy v české ekonomice v současné době vytvářejí minimálně čtvrtinu HDP. Tento údaj dosti dobře koresponduje s indexem transnacionality, který publikuje UNCTAD.

Tabulka 1: Podíl podniků pod zahraniční kontrolou na hrubé přidané hodnotě nefinančních podniků a celého NH (v %)

	1998	1999	2000	2001	2002	2003	2004
Nefinanční podniky	13,5	18,0	26,4	29,2	30,2	32,9	36,4
Celé NH	8,2	10,8	17,5	19,5	20,2	21,5	23,9

Pramen: ČSÚ (2007), Národní účty (1. 1. 2007), vlastní úprava.

Je zjevné, že vývoj penetrace firem pod zahraniční kontrolou odráží vývoj přílivu PZI: obdobím nejrazantnějšího nárůstu penetrace byly roky 1999-2002. Extrémně vysoký vzestup penetrace zaznamenal rok 2000, kdy podíl firem pod zahraniční kontrolou na hrubé přidané hodnotě nefinančních podniků stoupl o více než 8 procentních bodů, obdobně jako na celkové HPH v národním hospodářství. Celkově během uplynulé dekády stoupl podíl podniků pod zahraniční kontrolou na přidané hodnotě nefinančních podniků o téměř 30 procentních bodů, na celkové přidané hodnotě národního hospodářství o 20 procentních bodů.

V sektoru velkých a středních nefinančních podniků je penetrace firem pod zahraniční kontrolou podle očekávání vyšší; sektor firem pod zahraniční kontrolou v roce 2005 vytvářel již 43 % hrubé přidané hodnoty, na zaměstnanosti měl téměř třetinový podíl. Téměř dvě třetiny PZI patří velkým firmám nad 100 zaměstnanců, a proto je zde penetrace zahraničního kapitálu ještě vyšší – podíl firem pod zahraniční kontrolou dosáhl v roce 2005 48 % přidané hodnoty a 38 % zaměstnanosti. Veškeré dostupné údaje tedy ukazují na vzrůstající penetraci firem pod zahraniční kontrolou do domácí

ekonomiky a potvrzují jejich rostoucí význam a vliv. Z jednotlivých odvětví je mimořádně vysoká penetrace zahraničního kapitálu ve zpracovatelském průmyslu a bankovníctví.

Ačkoli nelze přesně vymezit přínos sektoru firem pod zahraniční kontrolou pro hospodářský růst, je velmi pravděpodobné, že tento sektor k rychlé hospodářské dynamice posledních let významně přispěl. Stejně jako národní účty dávají možnost zjistit podíly podniků pod zahraniční kontrolou na tvorbě hrubé přidané hodnoty, můžeme odvodit jejich podíl na dynamice v běžných cenách v celém národním hospodářství v letech 1995 – 2004 (viz tabulka 2).

Tabulka 2: Podíl nefinančních podniků pod zahraniční kontrolou na tvorbě hrubé přidané hodnoty v národním hospodářství (v %)

	Podíl nefinančních podniků pod ZK na HPH	Podíl nefinančních podniků pod ZK na přírůstku HPH
1995	4,9	n.a.
1996	5,5	10,1
1997	7,5	32,1
1998	8,2	14,6
1999	10,8	80,7
2000	17,5	113,9
2001	19,5	41,8
2002	20,2	35,8
2003	21,5	42,4
2004	23,9	59,3

Pramen: ČSÚ (2007), národní účty (1. 1. 2007), vlastní úprava.

Přírůstky produkce vytvořené v sektoru firem pod zahraniční kontrolou jsou podstatně vyšší než přírůstky ostatních sektorů, jejich podíl na přírůstku je nadproporcionální ve vztahu k podílu na produkci, takže tvrzení, že firmy pod zahraniční kontrolou jsou důležitým faktorem hospodářského růstu české ekonomiky rozhodně není nadsazené. Odvětvím, které má pro růst HDP klíčový význam, je zpracovatelský průmysl, kde právě podniky pod zahraniční kontrolou vytvářejí dvě třetiny přidané hodnoty.

Závěry ohledně vyšší dynamiky přidané hodnoty v sektoru firem pod zahraniční kontrolou sice potvrzují jejich pozitivní vliv na celkovou hospodářskou dynamiku v ČR, nicméně rovněž indikují méně příznivou skutečnost, již je slabší výkonnost domácích firem oproti firmám se zahraničním vlastníkem. Tento jev, známý pod pojmem duální ekonomická struktura či duální ekonomika, patří obecně k méně příznivým dopadům přílivu PZI do hostitelských ekonomik.

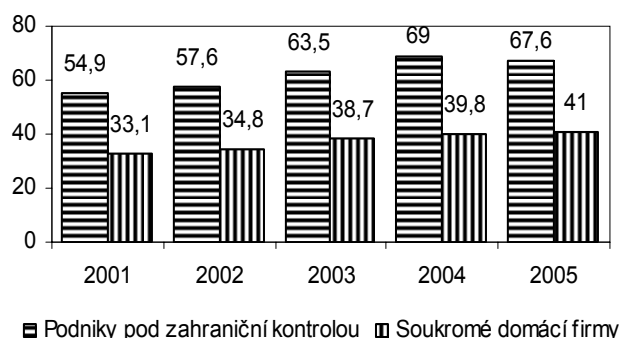
PZI a duální ekonomika

Vyšší dynamika firem pod zahraniční kontrolou je v ČR doprovázena značnou rozdílností v hodnotách relativních ukazatelů efektivnosti mezi podniky pod zahraniční a domácí kontrolou v ČR. V celém sektoru nefinančních firem stále přetrvává rozdílná úroveň přidané hodnoty na zaměstnance (viz obrázek 2). Přidaná hodnota na 1 pracovníka je celkově v sektoru nefinančních podniků přibližně o polovinu vyšší u zahraničních firem než u firem s čistě domácím vlastníkem. V klíčovém odvětví ekonomiky – zpracovatelském průmyslu je produktivita firem pod zahraniční kontrolou vyšší o 80 %; rozdíl se ale za posledních pět let v celém průmyslu i ve zpracovatelských odvětvích mírně snížil. U firem pod zahraniční kontrolou produktivita stoupla o 17 %, u domácích o 25 %.

Celkově data o produktivitě svědčí o tom, že rozdíly ve výkonnosti se již dále neprohlubují, ale sblížování pro-

duktivity domácího a zahraničního sektoru je jen povolné a odvětvově diferencované. V pohledu napříč spektrem OKEČ (viz tabulka 3) dosahuje dvojnásobné produktivity sektor zahraničních podniků v odvětvích chemie, vlákniny a papíru, automobilového průmyslu, pryže a plastů. Za pozornost stojí, že tato odvětví v současné době mají také nejvyšší dynamiku růstu tržeb i produkce. Celkově se produktivita domácích firem v relaci k zahraničním zhoršila pouze v potravinářském průmyslu, chemii, hutnictví, části elektrotechniky (výroba radiopřijímačů, telekomunikačních a spojových zařízení) a dopravních prostředcích (zde však vzhledem k absolutní dominanci zahraničních firem nelze vyvozovat žádné závěry).

Obrázek 2: Přidaná hodnota na 1 zaměstnance (tis. Kč/ měsíc)

Pramen: ČSÚ: Revidované výsledky nefinančních podniků (jednotlivé roky), vlastní úprava.

Tabulka 3: Přidaná hodnota na 1 pracovníka firem pod zahraniční kontrolou, domácí soukromý sektor =100

	2000	2005	Rozdíl v bodech
Zpracovatelský průmysl	191,6	179,0	-16,6
Potraviny	308,8	342,0	33,2
Textil	156,3	137,8	-18,5
Vláknina, papír	164,4	219,8	55,4
Chemie	199,4	215,5	16,1
Pryže, plasty	230,1	207,9	-22,2
Koks, rafinerie	n.a	n.a	n.a
Hutnictví	138,8	153,3	14,5
Všeobecné strojírenství	135,6	132,3	-3,3
Elektrické a optické přístroje	160,9	118,9	-42,0
<i>Kanc. stroje a počítače</i>	n.a.	n.a.	n.a
<i>Elektrické stroje a zařízení</i>	167,8	112,6	-55,2
<i>Radio, tel. A spoj. zařízení</i>	117,3	149,4	32,1
<i>Zdravotnické a opt. přístř.</i>	225,5	169,8	-55,7
Dopravní prostř. a zařízení	208,5	212,2	3,7

Pramen: MPO (2005), vlastní úprava.

Na druhé straně se výrazně sblížila produktivita u elektrických strojů a zařízení, kde od roku 2000 stoupla produktivita čistě domácích firem o 46 %, zatímco u firem pod zahraniční kontrolou prakticky stagnovala. Podobně se vyšším růstem produktivity domácích firem značně sblížila efektivnost výroby zdravotnických a optických přístrojů. V těchto odvětvích je přibližně 70% podíl zahraničního sektoru na přidané hodnotě celého odvětví, takže vysoká dynamika produktivity domácích firem ukazuje na přelévání pozitivních efektů. V současné době lze proto jakožto důležitou prioritu hospodářské politiky vymezit realizaci přenosu potenciálních

pozitivních efektů přímých zahraničních investic ze sektoru firem pod zahraniční kontrolou do sektoru domácích firem, což záleží především na schopnosti těchto firem aplikovat moderní technologie a navazovat kooperační vazby s firmami pod zahraniční kontrolou. Otázkou zásadního významu je přitom technologický transfer. Poměrně podstatnou podmínkou v oblasti přelévání technologického transferu je, aby technologická mezera mezi podniky pod zahraniční a domácí kontrolou nebyla příliš velká a technologická absorpční kapacita hostitelské ekonomiky příliš malá, v opačném případě je technologický transfer omezen.

Trh práce – kanál technologického transferu

Parametrem zásadního významu pro schopnost země absorbovat nové technologie a realizovat potenciální efekty plynoucí z PZI je flexibilita trhu práce a úroveň vzdělání a kvality pracovní síly. Trh práce je jednou z klíčových oblastí pro to, aby mohlo docházet k technologickému transferu. Přenos moderních technologií a postupů, které zahraniční investoři potenciálně přinášejí, závisí silně na tom, zda je pracovní síla dostatečně kvalifikovaná, aby tyto přínosy byla schopna absorbovat a postupně přenášet ze zahraničního do domácího sektoru. Český trh práce ale v současné době představuje jednu z hlavních makroekonomických slabín celé ekonomiky. To, že český trh práce je nepružný, a značná část pracovní síly nemá pro potřeby moderní tržní ekonomiky dostatečné vybavení, odkryli v průběhu restrukturalizace české ekonomiky právě zahraniční investoři.

Především protagonisté investičních pobídek často hovoří o pozitivních efektech PZI ve smyslu vytváření nových pracovních míst. Potenciál nových pracovních míst potvrzuje i analýza regionálních dat: existuje poměrně silná souvislost mezi relativní výší zásoby PZI v regionu (zásoba PZI na jednoho pracovníka) a počtem volných pracovních míst v regionech. Hodnota korelačního koeficientu mezi těmito proměnnými v rámci 76 českých okresů (s vyloučením Prahy, která je v řadě parametrů extrémní a specifická) dosáhla výše 0,72 (pro červen 2006).

Naopak ale data nepotvrdila intuitivní očekávání, že by regiony s vyšší relativní zásobou PZI měly mít nižší míru nezaměstnanosti nebo alespoň by se zde měla nezaměstnanost vyvíjet příznivěji než v regionech s nízkou zásobou PZI. Hodnota korelace mezi relativní zásobou PZI (ke konci roku 2004) a mírou nezaměstnanosti (pro červen 2006) dosáhla hodnoty -0,07; mezi relativní zásobou PZI a změnou míry nezaměstnanosti mezi červnem 2005 a červnem 2006 činila 0,15. Průměrná nevážená míra nezaměstnanosti v 10 okresech s nejvyšší zásobou PZI skončila v polovině roku 2006 na prakticky stejné hodnotě (8,6 %) jakou měla průměrná míra nezaměstnanosti v 10 okresech s nejnižším přílivem (9,0 %).

Tabulka 4 přináší pohled na 10 okresů s nejvyšší zásobou PZI na pracovníka, jejich míru nezaměstnanosti ke konci června 2006, pořadí z hlediska tohoto ukazatele v rámci všech českých okresů a meziroční změnu v míře nezaměstnanosti mezi červnem 2005 a červnem 2006. Evidentní je vliv PZI v Mladé Boleslavi, Berouně a Plzni. Na druhé straně paradoxně okresy s mimořádně vysokou relativní zásobou PZI jako Česká Lípa, Most, Ostrava a Teplice jsou okresy s nejvyššími mírami nezaměstnanosti v zemi. Zkreslení úvahy by mohlo vyplývat z možnosti, že pracovníci v rámci sousedních okresů dojíždějí za prací. Potom by i okresy s nižším přílivem PZI mohly mít relativně nízkou nezaměstnanost. Zjiště-

ní, že okresy s vysokou zásobou investic mají relativně vysokou nezaměstnanost tím ale ovlivněno není. Jistý signál zlepšení je ovšem viditelný na tom, že v případě Ostravy, Jihlavy i Mostu došlo k nadprůměrnému meziročnímu poklesu nezaměstnanosti.

Tabulka 4: Relativní zásoba PZI (na 1 pracovníka) a míra nezaměstnanosti: 10 okresů s nejvyšší relativní zásobou PZI

	PZI na 1 pracovníka (mil. Kč)	Míra nezam. (%)	Pořadí dle míry nezam.	Meziroční změna míry nez. (p.b.)
Ml. Boleslav	585,9	3,3	3	-0,7
Beroun	468,4	4,4	8	-0,8
Česká Lípa	380,6	7,6	43	-0,3
Most	364,2	20,5	76	-1,4
Plzeň-město	354,2	5,1	12	-0,8
Jihlava	332,7	5,4	17	-1,0
Ostrava	288,5	14,2	73	-1,0
Teplice	281,5	15,9	74	0,7
Brno-venkov	269,9	5,8	23	-0,8
Č. Budějovice	264,2	3,9	6	-0,1

Pramen: ČNB(2006), MPSV: Měsíční statistiky nezaměstnanosti

Při tvorbě nových pracovních příležitostí tedy PZI zřejmě skutečně sehrávají pozitivní úlohu, nicméně jejich vliv na vývoj nezaměstnanosti je na regionální úrovni slabý. Rozpor mezi tím, že investice nepůsobí na nezaměstnanost, ale působí na nabídku práce je celkem snadno objasnitelný: i při relativně vysoké nezaměstnanosti v regionu zahraniční investoři, mající zájem nabírat nové pracovníky, často nenaleznou na trhu práce adekvátní zájemce. Technologicky progresivní firmy pod zahraniční kontrolou mají poměrně náročné kvalifikační požadavky. Na lépe kvalifikovaná (a placená) místa nemá většina uchazečů odpovídající vzdělání nebo kvalifikaci, o hůře placená místa nemají nezaměstnaní zájem díky stále relativně štědrému sociálnímu systému. Investoři proto velmi často obsazují volná místa cizinci, kteří jsou ochotni pracovat za nižší mzdy než čeští občané.

Díličí informace, které jsou k dispozici od jednotlivých investorů, hovoří o tom, že v některých případech výstavby na zelené louce nabírají podniky pod zahraniční kontrolou až polovinu zahraničních pracovníků, především z Polska a Slovenska. Paradoxně tedy finanční prostředky vynakládané na investiční pobídky pomáhají částečně řešit nezaměstnanost sousedních zemí.

Kombinace slabé vazby mezi PZI a nezaměstnaností a pozitivního vztahu mezi PZI a volnými pracovními místy potvrzuje strukturální problémy trhu práce. To, že je česká pracovní síla málo profesně i regionálně mobilní, tedy pravděpodobně představuje určitou brzdu technologického transferu. Za jeden z důvodů, proč je rozsah duality v českém zpracovatelském průmyslu stále značný a zmiřňování rozdílů mezi výkonností firem pod zahraniční a domácí kontrolou dosti pomalé, lze označit právě nízkou flexibilitu českého trhu práce.

Nezbytnou podmínkou vyšší absorpce potenciálních pozitivních efektů PZI, především technologického transferu, je proto změna institucionálního rámce trhu práce, kde se projevuje nepříznivá kombinace relativně vysoké minimální mzdy a přímého zdanění se stále štedrým sociálním systémem. Další příčinou nízké pružnosti trhu práce je systém vzdělání, nedostatečně reagující na strukturu nově vytvářených pracovních míst i nefunkční trh nájemního bydlení, který oslabuje regionální mobilitu pracovní síly.

Jsme ekonomicky svobodní ?

Ekonomická svoboda a její měření

Zjistit míru ekonomické svobody a zejména možnost srovnávat tuto míru s ostatními zeměmi vedou ke snaze o její definování a měření. Zájem o ekonomickou svobodu vychází z poznání, že čím více jsou země ekonomicky svobodné, tím jsou ekonomicky úspěšnější. V následujícím textu se zaměříme na přístupy dvou institucí, které se ekonomickou svobodou zabývají dlouhodobě a výsledky jejich měření ve formě indexů ekonomické svobody jsou obecně chápány jako věrohodné a seriózní.

Jedná se o kanadský Fraser Institute (FI) a americký Heritage Foundation (HF), soukromé, nevládní a konzervativně orientované společnosti. Obě tyto společnosti publikují svůj vlastní index ekonomické svobody již dlouhodobě: FH od roku 1975, HF od roku 1995. V průběhu let došlo u obou společností k různým úpravám jak metodiky vypočítávání indexů, tak ve způsobu jeho vyjařování. V současnosti používá k vyjádření indexu ekonomické svobody FI škálu od 0 do 10, kde nula znamená nesvobodu a desítku maximální svobodu a HF vyjadřuje hodnoty v procentech: vyšší procento znamená zároveň vyšší hodnotu míry svobody, takže srovnání výsledků je poměrně jednoduché. Zajímavé je rovněž srovnání pohledů na ekonomickou svobodu, které ač podobné, vykazuje i určité odlišnosti. Fraser Institute hodnotí celkem 130 zemí, Heritage Foundation 161 zemí. Obě společnosti garantují zpětnou revizi indexů při změnách metodiky.

Metodologie indexu ekonomické svobody Fraser Institute

Pojetí ekonomické svobody prezentované FI definuje tuto svobodu ze čtyř úhlů pohledu – jejími složkami jsou osobní svoboda, volná směna koordinovaná trhy, svoboda vstupu a podnikání na trzích a ochrana osob a jejich vlastnictví před násilím. Index ekonomické svobody vzniklý z této filozofie měří stupeň ekonomické svobody na základě pěti hlavních oblastí:

- velikost vlády: výdaje, daně, vládní podnikání,
- charakter právního řádu a ochrana vlastnických práv,
- spolehlivost měnového systému,
- svoboda podnikání v zahraničním obchodě,
- regulace výrobních a finančních trhů a trhu práce.

Pro tyto oblasti, které jsou ještě detailněji strukturovány, jsou následně vybrány konkrétní ukazatele. Těch je celkem 43 a kombinují tvrdá a měkká data. Index ekonomické svobody je vyjádřen jednou hodnotou na škále od nuly: nesvoboda do desítky: maximální svoboda s přesností na jedno desetinné místo jako prostý průměr jednotlivých složek.

Metodologie indexu ekonomické svobody Heritage Foundation

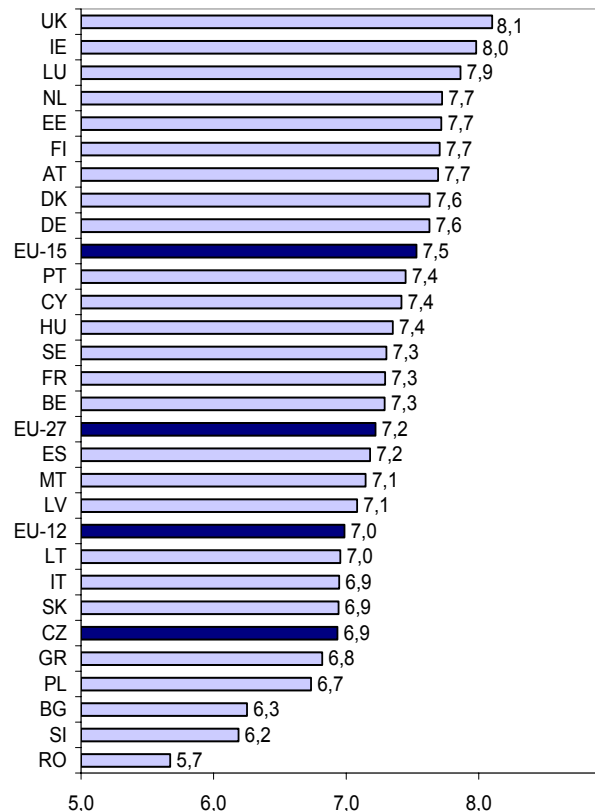
Ekonomická svoboda je podle HF porušována zasahováním vlády do přirozeného ekonomického vývoje. Publikovaný index ekonomické svobody vychází z údajů v deseti oblastech, z nichž se celkový index skládá. Každému z deseti faktorů je přiřazena stejná váha. Těchto deset faktorů je definováno následovně:

- svoboda podnikání: bariéry vstupu, provozování a výstupu z trhu,
- obchodní politika: celní i necelní bariéry,
- měnová politika: stabilita a kontrola cen,
- vládní zásahy do ekonomiky: spotřeba vlády a podíl státního vlastnictví,
- vládní fiskální břemeno: daňové sazby a výše vládních příjmů,
- vlastnická práva: kvalita zákonů a vymahatelnost vlastnických práv,
- investiční svoboda: volný pohyb zahraničního kapitálu,
- finanční správa: stabilita bankovního sektoru a státní vlastnictví bank,
- korupce: vnímání korupce v podnikání,
- politika trhu práce: míra státních zásahů.

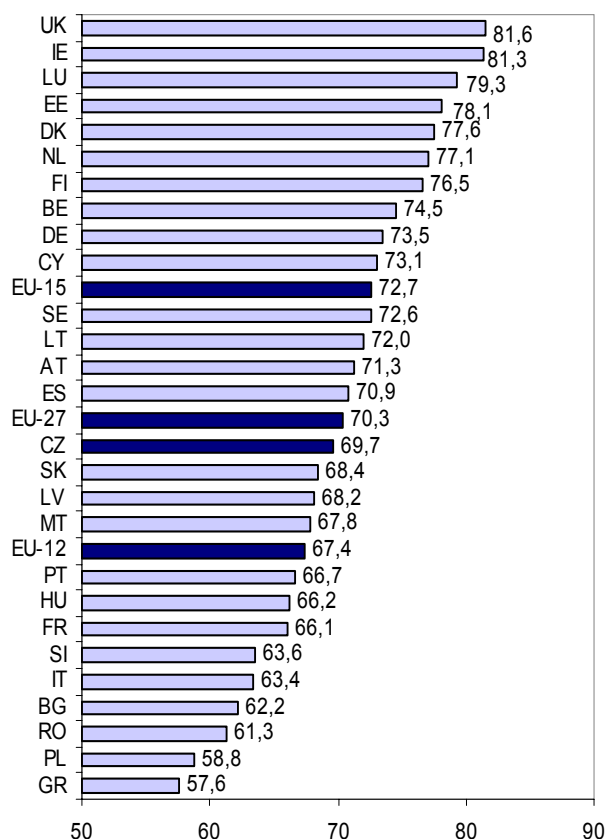
Srovnání metodologických přístupů ukazuje na vzácnou shodu v pohledech - do jisté míry způsobenou poslední změnou metodiky Heritage Foundation (od roku 2007), která se nově zaměřila i na svobodu podnikání se snahou vyjádřit roli regulatorních zásahů při zakládání, provozování a ukončování podnikání a na politiky trhu práce vyjádřené složeným údajem charakterizujícím schopnost zaměstnanců a zaměstnavatelů navzájem uzavírat dohody bez vládního vměšování, čímž se výrazně přiblížila pojetí Fraser Institutu.

Následující obrázky ukazují hodnoty Indexu ekonomické svobody Fraser Institutu za rok 2004 a Heritage Foundation za rok 2007 pro země EU-27.

Obrázek 1: Index ekonomické svobody za rok 2004 (Fraser Institute)

Poznámka: (EU-12)=(EU-10)+RO+BG. Pramen: Fraser Institute (2006), vlastní výpočty.

Obrázek 2: Index ekonomické svobody za rok 2007 (Heritage Foundation)

Poznámka: (EU-12)=(EU-10)+RO+BG. Pramen: Heritage Foundation (2007), vlastní výpočty.

Možnost srovnání, daná srovnatelnými měřítky a příbuznými přístupy, neukazuje výrazné odlišnosti v postavení jednotlivých zemí. Srovnáme-li největší posuny v pořadí (o více jak pět míst) pak u FI si stojí lépe Rakousko, Portugalsko, Maďarsko, Francie a Itálie, u HF Belgie, Litva a Česká republika. Česká republika, která je u FI až 22., je u HF na 15. místě s tím, že v procentním vyjádření je rozdíl v hodnocení nižší než jedno procento (spočítáno jako rozdíl mezi hodnocením Fraser Institute krát deset a Heritage Foundation v procentech). Podrobnější srovnání postavení České republiky ukazují tabulky 1 a 2.

Tabulka 1: Index ekonomické svobody (Fraser Institute)

	EU-27	EU-15	EU-12	ČR
1975	..	5,7	..	..
1985	..	6,3	..	..
1995	6,3	7,3	5,2	5,9
2000	7,0	7,6	6,2	6,7
2001	6,9	7,4	6,4	6,8
2002	7,0	7,4	6,6	6,7
2003	7,1	7,4	6,6	6,8
2004	7,2	7,5	6,9	6,9

Poznámka: (EU-12)=(EU-10)+RO+BG. Pramen: Fraser Institute (2006).

ČR je svojí hodnotou indexu ekonomické svobody pod průměrem jak EU-15, tak i pod průměrem EU-27. Při srovnání zemí EU-12 se projevuje u ČR výrazná stagnace, průměr EU-12 se vyvíjí mnohem dynamičtěji směrem k větší ekonomické svobodě. Tato ztráta dynamiky představuje výrazný varovný signál o společenském vývoji v naší zemi.

Tabulka 2: Index ekonomické svobody 1998-2007 (Heritage Foundation)

	EU-27	EU-15	EU-12	Česká republika
1998	64,6	67,9	60,6	68,9
1999	64,9	68,1	60,9	72,3
2000	65,3	68,3	61,6	71,6
2001	67,5	70,5	63,8	70,9
2002	67,1	70,2	63,2	66,6
2003	67,5	70,9	63,3	67,2
2004	68,1	70,8	64,6	66,8
2005	67,5	69,8	64,6	66,6
2006	70,5	72,6	67,9	70,0
2007	70,3	72,7	67,4	69,7

Poznámka: (EU-12)=(EU-10)+RO+BG. Pramen: Heritage Foundation (2007).

Podobně, snad ještě pesimističtější závěry ukazují zprůměrované hodnoty indexů ekonomické svobody Heritage Foundation. Zde je sice Česká republika lepší než průměr EU-12, ale z hlediska dynamiky dochází ve sledovaném období k absolutnímu poklesu. Přitom jsme byli až do roku 2001 hodnoceni lépe, než činí průměr EU-15. Takže kromě varovného signálu lze k hodnocení dodat i povzdech o ztrátě příležitosti.

Pro pochopení rozdílného přístupu ke konstrukci a vypočítání schopnosti obou indexů ekonomické svobody si ukažme ne nezajímavý pohled na skupiny zemí, které jsou hodnoceny stejně nebo hůře než je hodnocena Česká republika. Následující tabulka zahrnuje tyto země s tím, že země, které se objevují v obou seznamech, jsou zvýrazněny tučným písmem.

Tabulka 3: Srovnání zemí

IES Fraser Institute	IES Heritage Foundation
Itálie, Slovensko, Řecko, Polsko, Bulharsko, Slovinsko, Rumunsko	Slovensko, Litva, Malta, Portugalsko, Maďarsko, Francie, Itálie, Polsko, Slovinsko, Rumunsko, Bulharsko, Řecko

Pramen: vlastní přístup.

Pohled na tabulku vede k jednoduchému konstatování: všechny země, které jsou hodnoceny IES Fraser Institutem jako méně ekonomicky svobodné než je Česká republika zaujímají stejné postavení i u IES Heritage Foundation, zároveň však nastoluje otázku proč u Heritage Foundation jsou hůře hodnoceny zeměmi i Litva, Malta, Portugalsko, Maďarsko a Francie. Vysvětlení, podle mého názoru, vyplývá z rozdílného filozofického přístupu v chápání ekonomické svobody při zrodu obou sledování. Zatímco Fraser Institute chápal ekonomické svobody jako obecné překážky, Heritage Foundation se soustředila původně na užší pohled na ekonomické svobody hodnocením vládní regulace. Připustíme-li, že procesy transformace proběhlé v postkomunistických zemích koncem minulého století byly výrazně i procesy deregulačními, pak můžeme konstatovat, že rozsah deregulace šel mnohde za standard zemí EU-15. Proto všude tam, kde jsou země hodnoceny „přes“ regulaci mohou být některé země EU-12 hodnoceny lépe než neměnicí se země EU-15. Proto také do skupiny zemí horších než ČR v hodnocení IES Heritage Foundation spadá ze zemí EU-15 nejen Itálie a Řecko, ale také Portugalsko a poměrně překvapivě i Francie. To nic nemění na skutečnosti zmíněné výše, že pozice a zejména dynamika postavení ČR je varovná.

Blíží se konference Systémová integrace, 2007

Konference Systémová integrace představuje tradiční setkání předních inforematiků a specialistů v oblasti informačních a komunikačních technologií. Její patnáctý ročník se tentokrát koná **ve dnech 10. – 12. června 2007 v Paláci Žofín**. Organizátory jsou Česká společnost pro systémovou integraci a Katedra informačních technologií VŠE.

Hlavní pozornost v programu konference je věnována využití současného i perspektivního potenciálu inforematiky v rozvoji podnikání, v posilování konkurenceschopnosti firem a získávání jejich konkurenčních výhod na dnešním stále více globalizovaném trhu.

Tento záměr se snaží vyjádřit i letošní podtitul – „Inforematika v inovacích a globalizaci podnikání“. Program konference, v souladu s jejím celkovým charakterem, hledá proto řešení problémů především v reálné praxi. To se promítá do obsahu jednotlivých přednášek i případových studií prezentovaných i odbornými partnery konference a jejich zákazníky.

Programová struktura konference

Obdobně jako v minulém roce, je na nedělní odpoledne před pondělním zahájením hlavního programu zařazen úvodní workshop. Jeho tématem je *Servise Oriented Architecture – Současný stav a směry dalšího rozvoje*, tedy téma vysoce aktuální a představující jednu z klíčových perspektiv celé inforematiky.

Další přednášky i případové studie se váží především na aktuální otázky a problémy podnikové inforematiky. V tomto kontextu jsou navrženy i jednotlivé programové bloky, kterými jsou:

- obchod se službami inforematiky,
- inforematika – nástroj inovace a zvyšování výkonnosti podniku,
- právní aspekty inforematiky,
- personální a psychologické aspekty inforematiky,
- integrace podnikové inforematiky,
- spolupráce komerční a akademické sféry.

V dalším textu uvedeme základní charakteristiku dvou hlavních bloků, kterými v tomto roce jsou *Obchod se službami inforematiky* a *Inforematika – nástroj inovace a zvyšování výkonnosti podniku*.

Obchod se službami inforematiky

Služby představují jeden z fenoménů současné inforematiky. Jsou jádrem celosvětových standardů a modelů pro řízení inforematiky, jakým je např. ITIL.

Rozvoj a provoz podnikové inforematiky je založen na velmi složitém komplexu kooperačních vztahů mezi uživatelskými útvary, útvarem inforematiky a externími dodavateli. Řešení těchto vztahů je obvykle spojené s širokým spektrem otázek a problémů, které se samozřejmě podle charakteru jednotlivých subjektů liší, přesto mají mnoho společných charakteristik. Některé z těchto standardně se opakujících otázek jsou i náplní programového bloku, např.:

- jak řešit účast pracovníků uživatelských útvarů v projekčních týmech na řešení IS/ICT, v jakém

objemu a profesních strukturách a jak specifikovat kooperace různých subjektů na provozu aplikací,

- jaké možnosti a omezení nabízí standardizace a oproti tomu specializace inforematických služeb pro zákazníka a v souvislosti s tím jak standardizovat, či specializovat smlouvy o poskytovaných službách,
- jak řešit ekonomické a organizační aspekty inforematického obchodu (licenční politiky, partnerské sítě), na koho, resp. na co je účelné alokovat náklady na rozvoj a provoz služeb podnikových informačních systémů.

Cílem bloku zaměřeného na služby je ukázat jejich různorodé spektrum, způsoby jejich poskytování i možnosti řešení obchodních a kooperačních vztahů.

Inforematika – nástroj inovace a zvyšování výkonnosti podniku

Řízení podniku i jeho inforematiky se musí průběžně rozvíjet adekvátně novým ekonomickým a obchodním možnostem a potřebám. To znamená, že jednotlivé oblasti podnikového řízení, včetně řízení inforematiky, musí procházet reengineeringem svých procesů, restrukturalizací svých základních ukazatelů pro řízení jeho výkonu a kvality, implementací adekvátních softwarových nástrojů a aplikací, které mají na úspěšnost celé firmy rozhodující význam.

V současné praxi existuje celá řada přístupů k řešení rozvoje inforematiky spojených s inovacemi podnikového řízení i se zvyšováním celkové jeho výkonnosti. V tomto případě se omezujeme na aspekty procesní, analytické a aspekty řízení inforematiky. Otevřené otázky, které budou na konferenci předmětem diskusí, jsou na příklad tyto:

- jak lze efektivně měřit a zvyšovat výkonnost podniku a tedy i časové a ekonomické nároky jednotlivých podnikových procesů, jak je posuzovat z pohledu jejich dopadů na konkurenceschopnost firmy v daném tržním segmentu,
- jaké přístupy k reengineeringu podnikových procesů je účelné volit, jak odhadovat a plánovat jejich efekty a předvídat i rizika a problémy, které v konkrétním podnikovém prostředí mohou vyvolat,
- jak realizovat monitoring podnikových procesů tak, aby neznamenal neúměrnou pracovní zátěž a současně vedl k očekávaným efektům,
- jak účelně řešit uplatnění business intelligence v jedné z klíčových podnikových oblastí – v řízení vztahů k zákazníkům a partnerům, ve využití tzv. customer intelligence,
- jak připravit a využívat progresivní podnikové analýzy s využitím nástrojů dolování dat (data mining), jaké ekonomické i kvalifikační nároky jsou s tím spojeny,
- kde leží hlavní problémy řízení kvality dat a jak je racionálně řešit.

Systémová integrace potvrdila i v letošním roce své mezinárodní uznání a stala se již standardně součástí programu konferencí mezinárodní inforematické federace IFIP. Další informace ke konferenci Systémová integrace jsou k dispozici na adrese <http://si.vse.cz>.